

Технологии за отглеждане на лук

Автор(и): доц. д-р Цветанка Динчева, ИЗК "Марица" в Пловдив

Дата: 10.04.2024 Брой: 4/2024

С най-широко разпространение и стопанско значение от луковите култури е лукът. Консумира се на зелено и на луковици. Отглежда се основно на открито поле - по две технологии за получаване на луковици: двугодишно отглеждане от арпаджик и едногодишно отглеждане чрез директна сеитба. Също така е застъпено и производство на зелен лук.

Когато лукът се отглежда на малки площи, се включва в зеленчукови сеитбообращения, като най-добри предшественици са ранни картофи, бобови и тиквови култури, домати и пипер. На по-големи площи добри предшественици са житните култури – пшеница, ечемик и други.

Технология за двугодишно отглеждане от арпаджик

Първа година - производство на арпаджик. Отглеждането на лук посредством арпаджик е най-масово разпространеният начин в страната. Подходящи почви са песъчливо-глинестите, плодородни, богати на органични вещества и чисти от плевели. Подготовка на почвата започва веднага след прибирането на предшественика. Извършва се подмятане на стърнището, когато предшественикът е житна култура и дълбока оран след зеленчуци. Площта се изорава на дълбочина 28-30 см, като преди това се наторява с около 25-30 кг/дка троен суперфосфат и 15 кг/дка калиев сулфат. До настъпването на зимата почвата се дискува или култивира, за да се унищожат плевелите. Преди сеитбата в зависимост от състоянието на почвата се обработва чрез култивиране или фрезование и се внасят 15-20 кг/дка амониева селитра. Торенето се извършва съобразно запасеността на почвата.

Сеитбата е в периода 20 февруари - 10 март - при първа възможност да се влезе в полето. Извършва се с редова сеялка, ленточно на разстояние 50 см между лентите и 8-9 см между редовете. Дълбочината на засяване е 2-3 см. Сеитбената норма е 8-10 кг/дка.

На много места у нас и на малки площи се е запазил все още старият начин на производство на арпаджик на висока леха, която е с ширина 1 м и дължина според размера на площта. Между лехите се оставят пътеки с ширина около 50-60 см, които се използват за поливане. Семената се засяват разпръснато и се покриват с 2-3 см добре угнил пресят оборски тор.

Най-важната грижа през вегетацията е навременното и редовно унищожаване на плевелите, тъй като първоначално младите растения се развиват много бавно. Първият същински лист се появява едва след 3-4 седмици. През вегетацията при сеитба на редове се извършват 1-2 разрохквания на почвата. Води се борба с плевелната растителност и вредителите.

Обикновено арпаджикът завършва вегетацията си в края на юли-началото на август. Най-подходяща фаза за прибиране е масовото полягане на лъжливите стъбла. Листата пожълтяват от върха към основата. Изваденият арпаджик се разстила на тънък пласт под навес да просъхне. Добивът е 700-1000 кг/дка при засяване на лехи и 600-900 кг/дка при механизирана сеитба. Добиват се и около 200-300 кг/дка едър арпаджик (попска фракция, с размер на луковичките 15-22 мм в диаметър).

Втора година - производство на лук глави от арпаджик. За производство на лук от арпаджик се избират структурни плодородни и чисти от плевели почви. Подходящи са откритите и проветриви площи, където почвата бързо просъхва и опасността от мана е по-малка. Подготовката на почвата е аналогична както при арпаджика. Най-благоприятният срок за засаждане на арпаджик е втората

половина на февруари - началото на март. Подходяща схема за отглеждане на лука е петредова лента 60+25+25+25+25/6-8 см и дълбочина на засаждане е 4-5 см. В зависимост от едрината на арпаджика посевната норма е 80-100 кг/дка.

Основни мероприятия през вегетацията са: разрохкване на почвата, борба с плевелите*, подхранване с минерални торове и поливане. С първото окопаване се прави подхранване с 10-15 кг/дка амониева селитра. По-късното подхранване води до удължаване на вегетацията и се задържа зреенето на луковицата. Полива се гравитачно или чрез капково напояване.

Лукът е готов за прибиране, когато лъжливото стъбло на луковицата е омекнало и около 25 % от растенията са полегнали. Извадените растения се подреждат под навес на проветриво място.

Технология за едногодишно производство на лук глави чрез директна сеитба

Едногодишното отглеждане на лук чрез директна сеитба има редица предимства пред двугодишното. Съкращава се цикъла на производство, създават се условия за по-висока степен на механизация и за получаване на повече продукция от единица площ. Подходяща е за полулютив и сладък лук и се характеризира с по-кратък вегетационен период от 95-100 дни.

Площите трябва да са структурни, плодородни и с възможност за поливане. Не са подходящи тежките почви, които лесно образуват кора, както и много леките песъчливи, които бързо изсъхват.

При предшественик житна култура, в зависимост от заплевеляването се правят едно или две дискувания на площта. През есента площта се изорава на дълбочина 28-30 см, като непосредствено преди това се разхвърлят основните торове в зависимост от запасеността на почвата (извършва се агрохимичен анализ). При късно есенно заплевеляване до настъпване на зимата може да се извърши култивиране на площта. Рано през пролетта при първа възможност, ако почвата е рохкава и чиста от плевели, се бранува, а ако е уплътнена и заплевелена, се култивира на дълбочина 6-8 см. Нормите на торене са по-високи и се определят на база агрохимичен анализ на почвата. При средна запасеност на почвата с азот, фосфор и калий се препоръчва амониева селитра 45 кг/дка, троен суперфосфат 40 кг/дка и калиев сулфат 30 кг/дка. Преди дълбоката оран се разхвърлят фосфорен и калиев тор, а през пролетта с обработката преди сеитба се внася половината от амониевият тор.

Най-подходящ срок за сеитба е от средата на февруари до средата на март, по схема на отглеждане на висока равна леха, в пет ленти 60+25+25+25+25 см и сеитбена норма 0,6 кг/дка. Семената се засяват на дълбочина 3 см.

През вегетацията посевите се окопават, подхранват и се напояват. Води се борба с плевелите и вредителите. Във фаза 3-и-4-и лист лукът се подхранва с 15-20 кг/дка азотен тор. Напояването е задължително условие *Едногодишното отглеждане на лук у нас е гарантирано само при поливни условия*. В зависимост от количеството на валежите през годината и от сорта напоителната норма за вегетационния период е от 160 до 300 м³/дка вода, която се осигурява с 5-10 поливки. За нормално поникване на семената при засушаване се поддържа оптимална влажност с редовни поливки, с малки поливни норми. Не трябва да се допуска засушаване по време на растежа и развитието на лука, както и преовлажняване. За доброто узряване на луковиците и за повишаване на тяхната съхраняемост се прекратява поливането две седмици преди изваждането им.

Срокът за прибиране на луковиците има голямо значение за продуктивността, качествата и съхраняемостта им. Най-подходящо е лукът да се изважда, когато са полегнали около 25 % от лъжливите стъбла. При забавяне на изваждането след пълното засъхване на лъжливите стъбла и при наличие на валежи започва нов растеж.

Производство на зелен лук в култивационни съоръжения и на открито, в зависимост от сезона

През зимните месеци то се осъществява в полиетиленови оранжерии, където зеленият лук се отглежда като предкултура. За посадъчен материал се използва фракция балучка (попска) или нестандартни луковичи - дребни, деформирани, прораснали, но не болни или загнили. Подходящ срок за засаждане в полиетиленови оранжерии е края на октомври – началото на ноември. Реколтата се прибира в периода 1-15 март. Зеленият лук се отглежда на високи лехи с ширина 1,0-1,50 м., на редове с разстояние между тях 12-15 см. В реда разстоянието между луковичките е 5-6 см за балучка, а нестандартните луковичи са една до друга. Посъдачния материал се засажда на дълбочина 6-7 см. През вегетацията се извършват няколко окопавания и редовни поливки. Препоръчително е използването на капкова система. Подхра се с 15–20 кг/дка амониева селитра. Води се борба с вредителите.

На открито производството на зелен лук се извършва с поетапно засаждане. Срокът на засаждане се определя в зависимост от времето, когато е необходимо да се осигури зелен лук на пазара. Първият срок е 1-10 септември, а вторият е предзимният - в края на ноември или през декември. Третият срок е ранният пролетен, който се извършва възможно най-рано – в края на февруари или началото на март. Зеленият лук се отглежда като предкултура на средно ранните домати, пипера, патладжана, зелето целината и др. Така се осигурява зелен лук за пазара от началото на април до средата на юли. За посадъчен материал се използва едрият нестандартен арпаджик. Необходими са 300-400 кг/дка арпаджик попска фракция. Луковиците се засаждат на разстояние 10-12 см между редовете и 6-7 см в редовете, на дълбочина 5-6 см. Грижите за посевите са както при едногодишното отглеждане на лука.

За борба с плевелната растителност при отглеждане на лук могат да се използват следните хербициди: АЖИЛ 100 ЕК (75-120 мл/дка срещу едногодишни житни плевели във фаза на плевелите 2-и-3-и лист и 150-200 мл/дка срещу многогодишни житни плевели при височина на плевелите 15-20 см), внася се във фаза първи лист на лука; БАЗАГРАН 480 СЛ (200 мл/дка - срещу едногодишни широколистни плевели), внася се във фаза 3-и-4-и лист на културата; ДИПОЛ (125 мл/дка срещу едногодишни житни плевели), внася се в 1 -3 листа на плевелите, след поникване на културата; ЗЕТРОЛА 100 ЕК (75-120 мл/дка) срещу едногодишни и многогодишни житни плевели, в т.ч. балур от коренища; КЛИОФАР 600 СЛ (25 г/дка) срещу ограничен брой едногодишни широколистни плевели и паламида; ЛЕОПАРД 5 ЕК (100 мл/дка) срещу едногодишни житни плевели и (200 мл/дка) срещу многогодишни житни плевели; ЛОНТРЕЛ 600 СЛ (25 мл/дка) срещу някои едногодишни, широколистни плевели и паламида (*Cirsium arvense*); ЛОНТРЕЛ 72 СГ (17 -21 г/дка) срещу широколистни плевели; ОРДАГО СК (250 -400 мл/дка срещу едногодишни житни и широколистни плевели) при лук (директна сеитба), внася се преди поникване или скоро след поникване, при лук (от

арпаджик) се внася преди разсаждане; ПЕНДИНОВА/ АДМЕТО (300-500 мл/дка срещу едногодишни житни и широколистни плевели), внася се преди поникване на културата; ПЕНДИГАН 330 ЕК НОВ / АКТИВУС (0,4 л/дка срещу едногодишни житни и широколистни плевели), преди поникване/ разсаждане; ПРОЛ АКВА (350 мл/дка срещу Едногодишни житни и широколистни плевели) при лук (от арпаджик), внася се в началото на вегетация на културата и до 2-ри лист на плевелите; РАУНДЪП ЕНЕРДЖИ (80-470 мл/дка срещу едногодишни, двугодишни и многогодишни плевели), третира се след засаждане преди поникване на лука (да се прилага до 3 дни след засаждане); РАУНДЪП КЛАСИК ПРО (0,1 -1,0 л/дка) срещу едногодишни, двугодишни и многогодишни плевели; РАУНДЪП ФЮЧЪР (100 -220 мл/дка) срещу едногодишни и многогодишни плевели; УИШ ТОП (83 -125 мл/дка срещу едногодишни и многогодишни житни плевели), внася се във фаза 3 -4 лист на плевелите; СТОМП® АКВА – (350 мл/дка срещу едногодишни житни и широколистни плевели), при лук (от арпаджик) се внася в начало на вегетация на културата и до 2-и лист на плевелите; ФОКУС УЛТРА / СТРАТОС УЛТРА (200 мл/дка) срещу едногодишни житни плевели и самосевки (пшеница, ечемик) и многогодишни житни плевели, вкл. балур от коренища; ФУЗИЛАД ФОРТЕ 150 ЕК (80 -200 мл/дка срещу едногодишни и многогодишни житни плевели), не се внася при пролетен лук; ФУЗИЛАД ФОРТЕ 150 ЕК (80 -200 мл/дка) срещу едногодишни и многогодишни житни плевели; ФУЗИЛАД МАКС 125 ЕК (100 -250 мл/дка) срещу едногодишни и многогодишни житни плевели; ЧЕЛИНДЖ 600 СК (250 мл/дка срещу едногодишни житни и широколистни плевели), внася се при лук директна сеитба.